Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summulae s. introductio ad logicam - Cod. Ettenheim-Münster 231

Knaebel, Anton

[S.l.], 1718

Disputatio 2da

urn:nbn:de:bsz:31-127287

Visual Library

breviq em possit dividi aaõ in raõle et irraõle, deinde irraõle in terrestre, aquatile, et volatile.

Disputaõ 2da.

De 2da mentis operaõe

Disputaõ duas quæstiones qtinet. 1ma erit de naõ et multiplite psitionis, qe ẽ 2da mentis operaõ. altera quæstio erit de proprietatibq psitionis.

Q: 1ma.

Quid et quotuplex sit psitio.

§1mus.

Quid sit oratio?

1 Cũ psitio (: ut infra videbimq :) dfiniatq per oratiõ: oraõ aqstet nomine et verbo. explicandũ prius ẽ, quid sit iuncta Arlẽ nõe verbũ et oratio. nomen igitq ẽ vox sficativa ad placitũ sine tpore, huiq nulla pars sficativa ẽ separata. declarantq singulæ particulæ huiq dfiõis. dicitq itaq 1mo vox sficativa ad placitũ ẽ, ut excludantq tñi n sficativi, itẽ risus gemitq. Dicitq 2do sine tpore nomen em est coniugatũ p tpora, nec importat in sua sficaõe exercitũ aliqd v actionẽ pro certo tpore nempe præterito, præsenti, atq futuro, unde a raõe hõis excluduntq hæ voces horæ dies mensis aũus etc. licet em sficiẽt aliquã mensurã tporis n tñ sficant cũ tpore sic etiã coena prandiũ etc. habent raõnẽ nõis, quia licet aliqo modo sficent tpus tñ n sficiẽt cũ tpore hoc ẽ, an prandiũ v cœna sumptũ fuerit tpore præterito v sumatq tpore præsenti v sumendũ sit futuro. Dicitq 3tio cuiq nulla pars sficativa ẽ separata, hoc ẽ, ita ut nulla sficiet eo modo extra compositionẽ, qo modo sficat intra eã.

unde a ratione nominis excluduntur tamen complexi et integra oratio. 2
Definitio hominis ut sit adaequata non hominis sed nominis et completa debet habere
etiam hoc, ut non tantum sit vox significativa ad placitum sine tempore, cuius
nulla pars significativa est separata, sed etiam ut sit finita recta fa=
ciens cum verbo veram vel falsam orationem. Dicitur primo finita ut ex=
cludantur a ratione hominis nominis tamen infiniti non homo non Leo
dicitur secundo recta ut excludantur casus obliqui, qui non sunt nomina. dicitur
tertio faciensque cum verbo veram vel falsam orationem pro verba, quae
excluduntur a ratione nominis omnia adiectiva.
Verbum iuxta Aristotelem est vox finita et recta quae significans tempus 3
cuius pars nihil significat seorsim, et est semper eorum, quae de altero
praedicantur nota. dicitur primo vox finita, ut excludantur infini=
ta verba. dicitur secundo recta, id est, posita in indicativo et in
tempore praesenti; reliqui enim modi et tempora ab Aristotele non agnoscuntur
tanquam verba. dicitur tertio quae significans tempus hoc est cum
tempore, ita ut significetur actio et exercitium aliquid factum pro de=
terminato tempore ut e. g. amo, amavi, amabo. dicitur quarto huius
pars nihil significat seorsim. ut excludatur integra oratio. quinto
et est semper eorum de altero, quae praedicantur nota hoc est signum
aliquid, quod vel per ipsum verbum aliquid de subiecto dicatur e. g. Petrus
legit, vel quod ipsum verbum sit clausula nectens subiectum et praedicatum e. g.
Petrus est homo.
Oratio iuxta eundem philosophum est vox significativa cuius pars aliqua 4
significativa est separata, ut dictio sed non ut affirmatio vel negatio
Dicitur primo: vox in numero singulari; quia etsi re ipsa sint
plures voces debent tamen fieri una per coniunctionem illarum vocum inter
se et propter unum finem, ad quem ordinantur; hinc si ponas
plures inter se non coniunctas non erunt oratio. dicitur secundo cuius par=
tium aliqua significativa est separata ut dictio, per quod insinuatur significare
si aliqua pars significet separatim ut dictio alias enim oratio com=
plexa non esset oratio.
Dicitur oratio in perfectam et imperfectam; perfecta est, quae perfectum parit sensum 5
in audiente. imperfecta est quae non parit sensum perfectum in audi=
ente, sed illius mentem relinquit suspensam. imperfecta alia est sine

verbo E.g: murus abbas, alia cum verbo E.g: si studerent. perfecta alia est denunciativa, quae aliquid affirmat vel negat, ideoque potest esse vera vel falsa E.g: Petrus currit, alia est non enunciativa, quae nil affirmat vel negat, in qua proinde non datur veritas vel falsitas E.g: fac. nos hic praecipue loquimur de oratione perfecta, quae etiam dicitur positio.

§ 2dus.

Defio positionis.

6 Dico: positio est oratio affirmativa vel negativa alicuius de aliquo vel potest etiam sic definiri positio est oratio, in qua inest verum vel falsum. Probatur: ista defio positionis observat regulas praecipuas bonae defioris quo est bona ant: probatur negative ex eo; quia ab adversariis nulla potest ostendi regula imaria et praecipua quam non observet. Dixi imaria nam quod dicta positio sit disiunctiva vel non habeat genus proximum pertinet ad regulas tam rdarias, non vero imarias.

§ 3tius.

De materia, forma, quantitate et qualitate positionis.

7 In quavis positione solent Summulistae considerare materiam formam, quantitatem et qualitatem. per materiam communem illigitur subiectum et praedicatum obiectivum, vel potius ordo et respectus ille, quam habet praed: ad subiectum. per formam illigitur cla. per quantitatem illigitur extensio vel restrictio principalis ad plura vel pauciora significata. per qualitatem communis illigitur affirmatio vel negatio; quaerenti enim qualis sit positio Respondetur affirmativa vel negativa.

Articulus 2us Quotuplex sit propositio

§ 1mus.

Quotuplex sit positio ratione materiae.

Triplex positio potest accipi ratione materiae imo quidem, si praedicatum necessario conveniat subiecto: sive dein tale praedicatum vere affirmetur, sive falso negetur

de subto: / dicitur esse in materia necessaria. 2do si praedicatum non possit convenire subto, dicitur esse in materia impossibili E. g. Petrus est lapis Petrus non est Leo. 3tio si praedicatum non necessario convenit praedicato non praedicato sed subto. Possit tamen eidem convenire, tunc dicitur positio esse in materia contingente. E. g. Petrus ambulat. Petrus scribit. ad veritatem positionis affirmativae in materia necessaria non requiritur ut subtum et praedicatum existat absolute, sed tamen ut detur necessaria connectio cum subto id est, ut quotiescunque existit subtum, etiam praedicatum existat, et cum subto connectatur sensus enim huius positionis est Petrus est homo. est iste: Petrus quodcunque existit est homo. ad veritatem positionis negativae in materia impossibili non requiritur, ut non existat subtum vel praedicatum, sed tamen ut detur mutua inter utrumque repugnantia, hoc est, quod tale praedicatum non possit convenire subto. ad veritatem positionis affirmativae in materia contingente requiritur, ut existat subtum, et existat praedicatum, et ut inter utrumque detur connectio seu identitas: ob quam causam positiones istae vocantur de 3tio adiacente et si subtum non existat, vocantur de subto non supponente. ad veritatem positionis negativae in materia contingente sufficit ut vel non existat subtum, vel saltem praedicatum cum illo non connectatur. 9

§ 2dus.

Quotuplex sit positio ratione formae

Per formam illigitur clausula; quia a in positione vel una vel plures clausulae esse possunt, ideo quoque positio duplex est ratione formae simplex nempe seu cathegorica et composita seu hypothetica. Positio simplex est quae habet unicam clausulam principalem E. g. Franciscus est diligens: Petrus qui est Lojus est diligens. Positio composita est, quae explicite habet plures clausulas principales per aliquam tamen coniunctionem E. g. per particulam et unitas, ut E. g. et Franciscus est diligens et Antonius est diligens. illigitur a per clausulam principalem illa clausula, quae totum praedicatum cum toto subto coniungit: clausula vero minus principalis est, quae se tamen tenet ex parte subti vel praedicati. 10

Positio simplex dicitur in absolutam seu de inesse et modalem seu de modo absoluta est, quae praedicatum simpliciter et absolute affirmat vel negat inesse suo subto E. g. Petrus est doctus. modalis est, quae non tamen praedicatum affirmat 11

v negat de suo subto, sed insuper affirmat modum, quo pretum quenit v non quenit subto E. G. Petrus necessario est aal, in qua positione hoc verba Petrus est aal vocantur dictum: particula necessario vocatur modus ad veritatem huius positionis non tantum requiritur, ut dictum sit verum sed etiam ut modus sit verus. ratio est, quia positio modalis utrumque nempe dictum et modum affirmat, unde falsa est haec positio Petrus necessario ambulat; licet enim Petrus ambulet non tamen necessario id facit.

12 Tales modi 4 numerantur: scilicet necessarium, impossibile, possibile non. circa hos modos nota 1mo, priores duos dici universales, posteriores vero duos particulares, item 1mum ac 3tium dici affirmativos reliquos et quartum negativos. nota 2do nil referre, an hi modi ponantur tanquam nomina v tanquam adverbia v tanquam verba. idem enim proprie est, sive dicam: necessarium est Petrum esse aal sive Petrus est necessario aal sive Petrus debet esse aal. nota 3tio omnes positiones modales veras esse in materia necessaria; licet enim haec positio Petrus ambulat sit in materia contingente, tamen haec positio, quo dico: contingens est Petrum ambulare, v possibile est Petrum non ambulare est in materia necessaria.

§ 3tius.

De positione composita.

13 Positio composita dicitur in clativam disiunctivam conditionalem et causalem, et (ut aliqui addunt:) exponibilem de qua 5 sequenti positio clativa est, quae coniungit plures positiones simplices per particulam et v per particulam v nec, si positio sit affirmativa coniungit illas per particulam et E. G. et Petrus currit et Paulus etc. si sit negativa coniungit illas per particulam nec E. G. nec Petrus ambulat nec Paulus ambulat etc. ad veritatem positionis clativae requiritur ut utraque positio simplex sit vera; nam si alterutra tantum est falsa, tota positio clativa erit falsa. ratio est, quia positio clativa affirmat v negat utramque partem simul.

14. Positio disiunctiva est, quae plures positiones simplices coniungit per

particulam v. E. g.: v Petrus dormit v Paulus dormit, hæc particula vel
sumitur interdum exclusive hoc est ita, ut subilligatur particula tantum, ideoque
sensus sit v Petrus tantum dormit, v Paulus tantum dormit, si ita sumatur
requiritur ad veritatem positionis disiunctivæ ut una tantum positio simplex sit
vera: subinde vero particula v sumitur limitative, ita ut subilligatur par-
ticula saltem, ideoque sensus sit v Petrus saltem dormit, v Paulus
si hoc modo sumatur positio disiunctiva, ad veritatem huius sufficit
ut alterutra positio sit vera sive altera sit vera, sive falsa.

Positio conditionalis, seu, ut vocatur stricte hypothetica: est, quæ 15
coniungit plures positiones simples per particulam si. E. g.: si cras fuerit
serena tempestas, ambulabo. in hac positione ima pars, cui
affixa est particula si scilicet si cras etc. dicitur conditio, altera vero
pars ambulabo dicitur conditionatum. ad veritatem huius positionis
non requiritur ut absolute existat conditio, neque ut absolute existat con-
ditionatum, sed tantum ut posita conditione existat conditionatum; plus
enim ista positio non affirmat.

Positio causalis est, quæ plures positiones simples coniungit per particulam 16
quia E. g.: Petrus quia diligenter studet evadet in virum doctum
hæc positio (: saltem in materia contingente :) tria affirmat, imo
quod Petrus diligenter studeat. 2do quod sit futurus doctus, 3tio
quod diligens studium sit causa futuræ doctrinæ: unde ad veritatem
huius positionis requiritur ut hæc omnia verificentur.

§ 4tus.

De positione exponibili

Positiones exponibiles vocantur illæ, quæ cum habeant sensum obscuriorem 17
debent explicari per plures alias, quæ exponentes vocantur eiusmodi
positionum sunt tres potissimum species, nempe exclusiva, exceptiva
reduplicativa. exclusiva est, quæ constat particula exclusiva tantum: particula
hæc particula poni v ex parte subiecti E. g.: tantum Petrus dormit v ex
parte præcedenti E. g. Petrus est tantum Lojus si imo modo accipiatur affirmat
prædicatum de suo subiecto et negat illud de omni alio; sensus enim est, Petrus

dormit, et nullus alius. si vero 2do modo accipiatur affirmat de suo subto aliquid praedicatum, et negat de eodem omne aliud: eiusdem generis sensus est, Petrus est Lojus et non est medicus neque Jurista neque Theologus nec ullam aliam eiusmodi artem vel scientiam callet; unde patet: positionem exclusivam aequivalere clativae atque ideo requiritur, ut utraque positio exponens sit vera.

18 Exceptiva est, quae constat particula exceptiva praeter E. G.: omnis Apostolus praeter Judam est in coelo: nullus Apostolus praeter Judam est damnatus. Sensus ipsae positionis est: Judas non est in coelo, et reliqui omnes sunt in coelo. 2do positionis sensus est. Judas est damnatus et nullus alius. ex quo patet ad veritatem positionis exceptivae affirmativae requiri ut praedicatum termino excepto conveniat et nulli alteri. atque ideo positio exceptiva debet constare termino communi distributive accepto sub quo terminus excepto continetur.

19 Reduplicativa est, quae constat particulis reduplicativis quia quatenus in quantum ut provenit quae particulae interdum habent sensum formalem et proprie reduplicativum, quando nimirum denotant terminum illum cui adiunguntur esse rationem formalem, seu radicem, causam, conditionem aut partem propter quam praedicatum conveniat subto E. G.: Musicus cantat. Musica enim est ratio formalis seu causa et radix quare hoc praedicatum cantat conveniat subto E. G. Petro, et si in hoc sensu sumatur particula reduplicativa tunc tria affirmat positio, 1mo, quod E. G. (ratio, quare cantat, sit Musica) Petrus sit Musicus. 2do quod cantet. 3tio quod Petrus. et haec omnia tria membra debent verificari, ut positio sit vera. subinde tamen dictae particulae quia quatenus etiam habent sensum tantum materialem seu specificativum quando nempe denotat praedicatum convenire subto non ratione termini reduplicativi sed tantum in concomitantia Mius E. G. iustus quia iustus peccat venialiter, hoc est iustitia non est causa peccati venialis sed tantum potest stare peccatum ven: cum iustitia, et si hoc 2do modo accipiatur particula reduplicativa sufficit quod praedicatum subto conveniat simpliciter et non excludatur per terminum reduplicatum.

§5tus
Quotuplex sit positio ratione quantitatis et qualitatis

Per quantitatem positionis (: ut supra dictum fuit :) illigitur extensio seu 20
restrictio subti principalis hinc positio dtur in universalem particularem indefinitam et singularem. universalis est, cuius subtum principale adiunctum habet signum universale E.G. omnis homo est animal partialis est, cuius subtum principale adiunctum habet partiale E.G. aliquis homo currit. indefinita est, cuius subtum principale est tmus communis nullo affectus signo E.G. homo scribit. singularis est, cuius subtum principale est tmus singularis E.G. Petrus disputat. ex quo colligitur quantitatem positionis non desumi ab extensione seu restrictione subti et quidem principalis hinc ista positio aliquis equus omnis hominis currit non est simpliciter universalis, quia subtum principale huius positionis non est notatum signo universali.
Per qualitatem illigitur affirmatio vel negatio, unde duplex oritur 21
positio affirmativa, et negativa. affirmativa est cuius cla principalis non habet affixam partiale non E.G. Petrus est doctus negativa est, cuius cla principalis habet affixam partiale non E.G. Petrus non est doctus. dbt autem partiale non spectare ad clam positionis principalem, unde homo positiones non sunt negativae si dico: Petrus est non Leo vel si Judas non peccasset fuisset salvatus, quia Ly non non cadit supra clam principalem.
Aliquando a contingit, ut positio aliqua sit partialis a dicto et univers. 22
de modo aliquando ut sit universalis de dicto et part: de modo sic E.G. sic necesse est aliquem hominem currere est positio universalis de modo et part: de dicto: possibile omnem hominem currere est universalis de dicto et part: de modo idem quoque fit in positione qualitatis in qualitate positionis, E.G. hominem latrare non esse possibile est positio

affirmativa de dicto, et negativa de modo: hoīe n̄ latrare ē necesse, ē ꝓsitio negativa de dicto et affirmativa de modo.

Q: 2da.

De proprietatibus ꝓsitionis.

Tres sunt proprietates ꝓsitionis scilicet oppositio, æquipollentia et conversio, singulas singulis artlis examinabimus.

Arcus 1mus De oppositione.

§ 1mus quid sit oppositio

23 Oppositio ē nil aliud quam duarum ꝓsitionum idem subtum et prædtum habentium diversitas v in quantitate v in qualitate v in utraque simul. duo ita requiruntur ad oēm oppositionem. 1mum ē, ut ꝓsitiones habeant idem subtum univoce cum iis proprietatibus eadem suppōe ampliatione restrictione etc. ubi tm̄ notandum ē, qd suppōe particularis n̄ ēē censeatur diversa ab universali distributiva, si tmus partlaris in universali ꝯtineatur. 2dum ē ut ꝓsitiones differant v in quantitate v in qualite v in utraque. quid autem quantitas et qualitas nōie illigatur supra iam ē explicatum.

§ 2dus

Quotuplex sit oppositio.

24 Quatruplex ē: ꝯtradictoria ꝯtraria subcontraria subalterna. oppositio ꝯtradict: ē 2 ꝓsitionum idem subtum et prædtum habentium diversitas in quantitate et qualitate ē: g: oīs hō ē ꝯal, aliqis hō ē ꝯal.

25 Ꝯtraria ē: 2 ꝓsitionum universalium idem subtum et prædtum

habentium diversitas in qualitate. E. G. omnis homo est animal, nullus homo est animal
Subcontraria est 2 positionum particularum idem subiectum et praedicatum habentium
diversitas in qualitate E. G. aliquis homo est animal aliquis homo non est animal
Subalterna est, 2 earum positionum idem subiectum et praedicatum habentium di=
versitas in sola quantitate E. G. omnis homo est animal aliquis homo est animal
prior scilicet universalis dicitur subalternans. posterior scilicet part=
laris dicitur subalternata.

Sub dicta distinctione oppositionis praecipue intelligendae sunt illae positiones, quae 26.
habent tantum communem non relativum notatum signo aliquo universali vel particulari
singularis numeri, et hae positiones quae ad quantitatem et qualitatem
sibi invicem opponuntur, vocantur oppositae de lege et modo enunciandi
praeter has vero sunt adhuc aliae quaedam positiones, quae non quoad quantitatem
et qualitatem ita sibi opponuntur et tales vocantur oppositae de lege
tantum E. G. Petrus est homo, Petrus non est homo.

Regulae 3tius oppositionum

1ma regula contradictoriarum est: contradict: non possunt simul esse verae neque 27
simul falsae: adeoque ex veritate illius negatio infertur falsitas alterius
et vicissim.
aliquis homo non est animal Distractus sit 2 positiones contrad: E. G. omnis homo est animal
esset animal et non esset animal simul essent verae, sequitur, quod idem homo simul
naturae repugnans, quod etc. sequella majoris distractus ille homo, in quo
verificatur 2da positio non esset animal, quia ponitur ista 2da positio esse
vera et simul esset falsa, quia quid quid dicitur et verum est de omni
distributive accepto. dici etiam potest et verum est de omni quatenus sub illo,
sed de omni homine dicitur quod sit animal et hic homo continetur sub omni homine: quod
etiam de hoc dici potest et verum est quod sit animal. consequenter simul esset animal
et non esset eadem proportionaliter modo distractus. utramque contrad:
non posse simul esse falsam

2da regula est ex praecedenti et ita habet, ut una positio sit contradictoria 28

alterius debet precise nec plus nec minus affirmare, vel negare, quam requiritur ad falsificandam alteram. Dstratur. Si una plus affirmaret vel neg: quam requireretur ad falsificandam alteram, possent ambo simul esse falsae et si minus affirmaret, quam neg: quam requiratur ad falsificandam alteram, possent ambo simul esse verae: utrimque a est impossibile: quod etc.

29 Pro contrariis 1ma est: contrariae nunquam possunt simul esse verae ideoque ex veritate unius necessario infertur alterius falsitas. Dstratur si 2 positiones contrariae E: G: omnis homo est animal nullus homo est animal essent simul verae sequitur quod duae contradictoriae possint simul esse verae, hoc est evidenter impossibile ut in 1ma contrad: regula dstratum fuit: quod etc. Sequela M: dstratur si vera est positio omnis homo est animal tunc etiam haec est vera aliquis homo est animal, quid quidem cum veritate dici potest de omni homine distributive accepto evidenter cum veritate dici potest de quolibet determinato homine contento sub illo: sed haec ipsa positio aliquis homo est animal est contrad: alterius positionis contrariae nempe nullus homo est animal, quod etiam ponitur esse vera: quod etc.

30 2da est possunt tamen duae contrariae simul esse falsae in materia contingente, ideoque tunc ex falsitate unius non infertur veritas alterius, ratio est, quia in materia contingente fieri potest, ut praedicatum neque omnibus conveniat neque omnibus disconvenit E: G: omnis homo est doctus, nullus homo est doctus. utraque haec positio est falsa; nam esse doctum neque omnibus convenit, neque omnibus disconvenit hominibus.

31 3tia est in mat: necessaria vel impossibili 2 positiones contrariae nec possunt simul esse verae neque simul falsae, adeoque ex veritate unius necessario infertur falsitas alterius. Dstratur in mat: necessaria praedicatum necessario convenit subiecto universali distributive accepto: quod positio universalis affirmativa E: G: omnis homo est animal semper est vera et negativa E: G: nullus homo est animal semper est falsa. in mat: vero impossibili praedicatum necessario repugnat subiecto universali distributive accepto: quod propositio universalis negativa E: G: nullus homo est lapis semper est vera et affirmativa E: G: omnis homo est lapis semper, et continuo est falsa.

Pro subcontrariis 1ma regula est, subcontrariae nunquam possunt simul esse falsae 32
adeoque ex falsitate unius necessario infertur veritas alterius. Ostratur
si subcontrariae e.g. aliquis homo est animal aliquis homo non est animal possent simul
esse falsae tunc possent simul esse verae earum contrariae scilicet nullus homo est
animal omnis homo est animal, ut colligitur ex 1ma reg. contrad. sed haec positiones
non possunt simul esse verae; alias duae contrariae simul essent verae, quod est contra
1mam regulam contrariorum: quod etc.

2da regula est possunt tamen simul esse verae duae subcontrariae in mat. 33
contingente, adeoque ex veritate unius non infertur falsitas alterius.
Ostratur hae duae positiones omnis homo est doctus, nullus homo est doctus possunt simul
esse falsae: quod est earum contrad. nempe aliquis homo non est doctus aliquis homo
est doctus possunt simul esse verae ut patet iterum ex 1ma regula contrad.
atque hae duae positiones sunt subcontrariae: quod etc.

3tia est in mat. necessaria vel impossibili 2dae subcontrariae non possunt simul 34
esse verae; adeoque tunc ex veritate unius necessario infertur falsitas
alterius. Ostratur si haec utraque positio subcontraria aliquis homo est
animal vel aliquis non est animal vel haec aliquis homo est lapis, aliquis homo non est
lapis posset simul esse vera, oberet eius contradictoria: adeoque
duae positiones contrariae; nempe nullus homo est animal omnis homo est animal et nul-
lus homo est lapis, omnis homo est lapis simul essent falsae: sed hoc est
contra 3tiam contrariorum: quod etc.

Pro subalternis 1ma est ex veritate subalternantis infertur veritas 35
subalternatae. Ostratur ex evidente illo principio quidquid de omni
universali distributive accepto, evidenter dicitur de quolibet contento sub
illo: quod sic in subalternante positione omnis homo est animal dicitur de omni
homine quod sit animal evidenter etiam dicitur in subalternata aliquis
homo est animal de contento sub omni homine.

2da est ex falsitate subalternata e.g. aliquis homo est animal infertur 36
falsitas subalternantis. Ostratur: si falsa esset subalternata
e.g. aliquis homo est animal et tamen vera subalternans scilicet omnis homo est animal
sequitur quod simul essent verae duae contrariae scilicet omnis homo est animal nullus
homo est animal.

37 Ctio ē: in mat: nearia et impobli v utraq; erit falsa, v vera adeoq; in mat: hac ex falsitate subalternantis infertur falsitas subalternatæ et vicissim, Ostratur in mat: nearia prædtū neario qvenit oī subto, adeoq; utraq; erit vera si sit affirmativa, sed falsa vō sit si negtiva: in mat: impobli vō prædtū neario disponit subto: adeoq; utraq; erit falsa si sit affirmativa, vera si sit negativa.

§ 4tus De oppositione psitionū modalium et compositarum

38 Psitiones modales, et compositæ, ut debitā inter se oppositiōē habeant sequi dbnt easdē omninò regles, quas ē præcedente pro absolutis et simplicibus psitionibus tradidimus.

39 Illud tn̄ specialē de psitionibus modalibus notandū ē, qd sicut psitiones absolutæ ab hac, ut sint oppositæ, dbnt differre in quantitate et qualitate ipsius dicti, ita psitiones modales, ut quoad modum sibi opponatur, dbnt inter se differre quoad quantitatē, et qualitatē modi, unde scire oportet hi neariū corresponderi psitioi univs: negativæ affirmativæ: impoble vō univers: negtivæ possibile n̄ univers: sed part: affirmativæ: possible n̄ partlari negativæ

40 Quod spectat ad psitiones clativas et dis: in iis partla et æquivalet universli affirmativæ, nec universli negativæ v partlari affirmativæ v n̄ partlari negtivæ. Sed hoc intelligendū ē, si psitiones copulativæ v disjunctivæ sint partlares; nā si sint universales in earū oppositione n̄ tn̄ attendendū ē ad quant: et qualitatē dictarū partlarū sed etiā ad quant: et qual: psitiōū simplicium ex qbus gstant.

41 Circa psitiones qditionales notandū ē, qd ad hoc ut fiant qtradictoriæ earū, n̄ dbeat negari existentia qditiōis aut conditionati, sed tm̄ connexio qditionati cū qditione, hanc enim connexiōē solā affirmat psitio qditionalis: e.g. si Petrus ē diligens fit doctus qtrad: n̄ ē hæc, si Petrus n̄ ē diligens fit sumendo tempe hanc ultimam psitionē in eo sensu in qo fuit accepta psitio immediatē præcedens

in positionibus conditionalibus quoque diligenter attendendum est ad quant: et qualitatem positionis, quod ponitur loco conditionis aut conditionati.

Circa positiones causales notandum, quod ad hoc, ut fiant earum contrad: debeat 42
dis: saltem implicite negari vel existentia causae, vel causati vel saltem connexio conditionati cum conditione non sic sed cum causato; quia positiones causales aequivalent positioni clativae, quae affirmat existentiam causae et causati et connexionem utriusque. unde huius positionis Petrus est doctus quia diligenter studet huius positionis sensus est Petrus vel non est doctus vel non diligenter studet. sed ista: Petrus non est doctus quia diligenter studet. huius positionis sensus est. Petrus vel non est doctus vel non diligenter studet, vel si est doctus et diliger studet diligentia non est causa doctrinae. sed in his quoque positionibus attendendum ad quantitatem et qualitatem positionum simplicium, ex quibus positio causalis constat.

Circa positiones exponibiles idem observandum est, quod supra observandum 43
esse dicimus de positionibus clativis per quas illae positiones debent exponi semper attendendo ad positiones simples per quas exponuntur universalis et facillima regula est faciendi ex qualibet positione aliam contradictoriam si toti positioni praeponatur particula non quamvis saepe maneat dubium quomodo dein illigenda aut explicanda sit talis positio. caeterum ut hactenus dicta clarius pateant oppositionum tabulas subiungimus

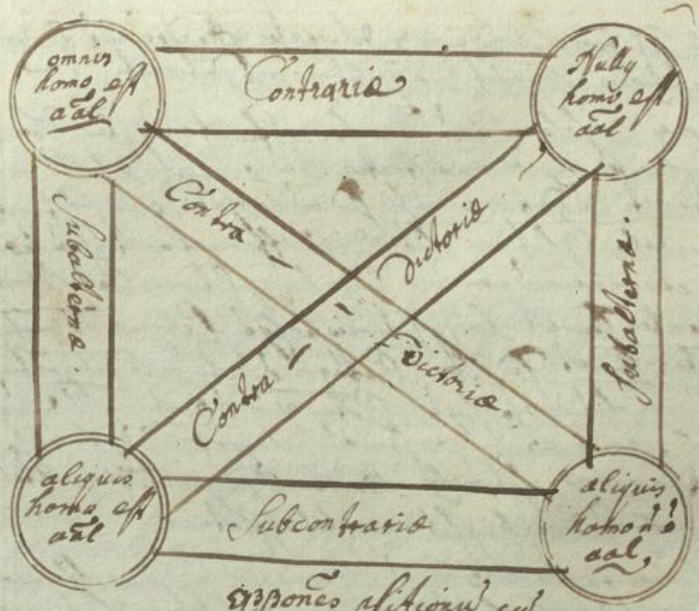

Oppones propositionum cum casu obliqo.

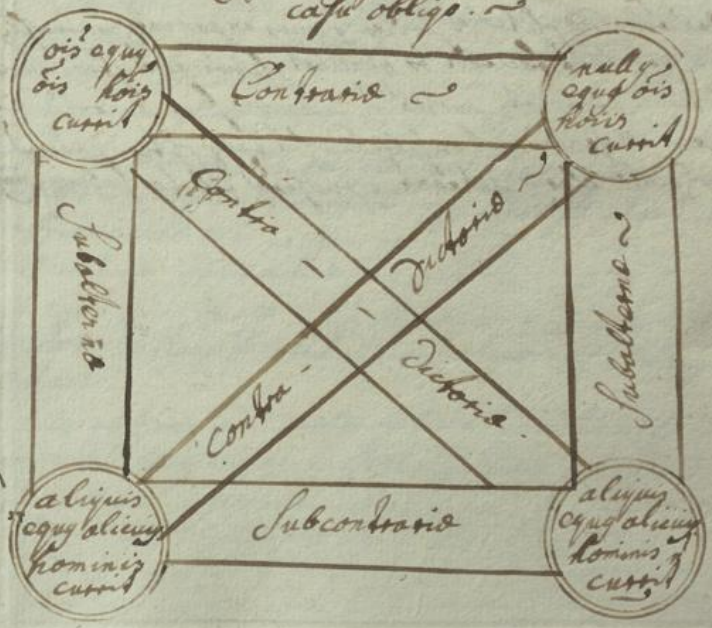

Oppositionum simplicium cum adverbio

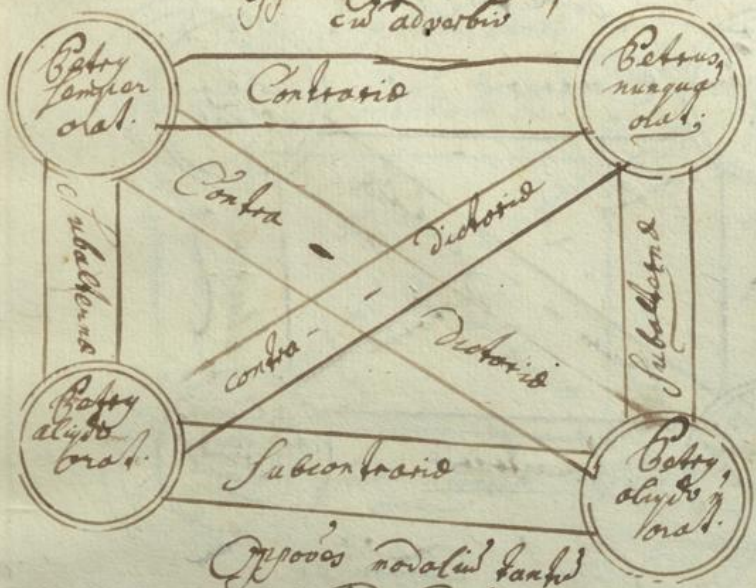

Oppositiones modalium tantum quoad modum.

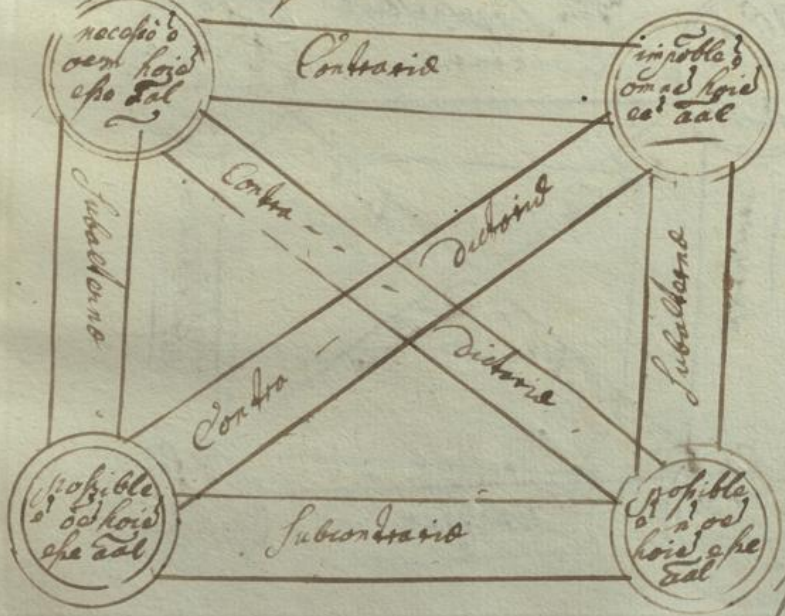

est erratum nam negatur modus quod debet fieri ut propositio sit negativa.

Oppoones modalium quoad dictum tm.

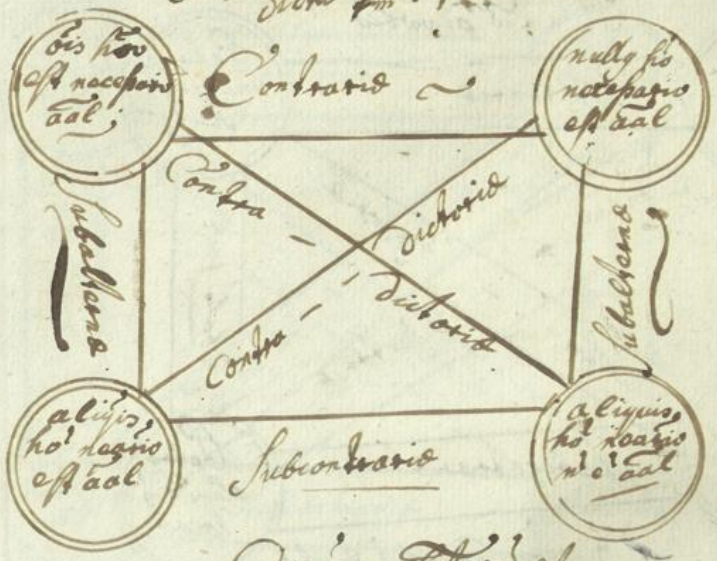

Oppones clatarum et disiunctivarum, quae gstat tmis singularibus

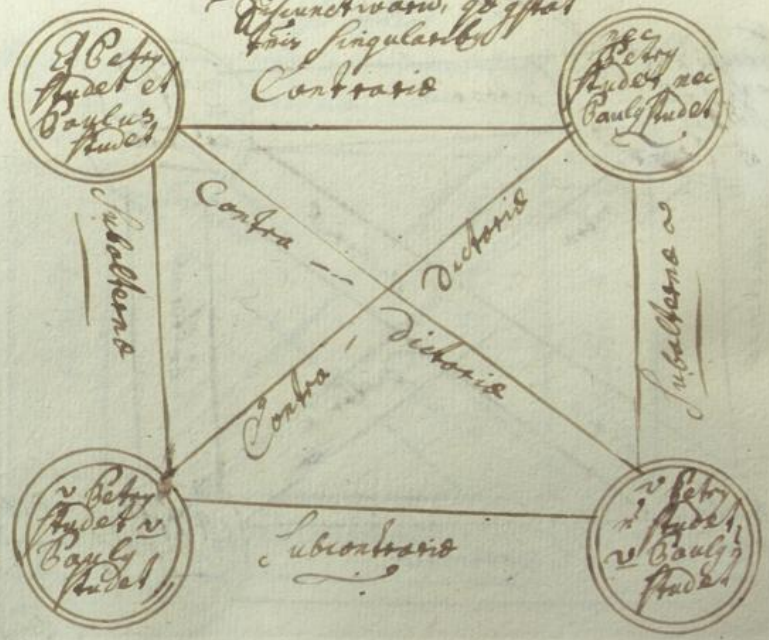

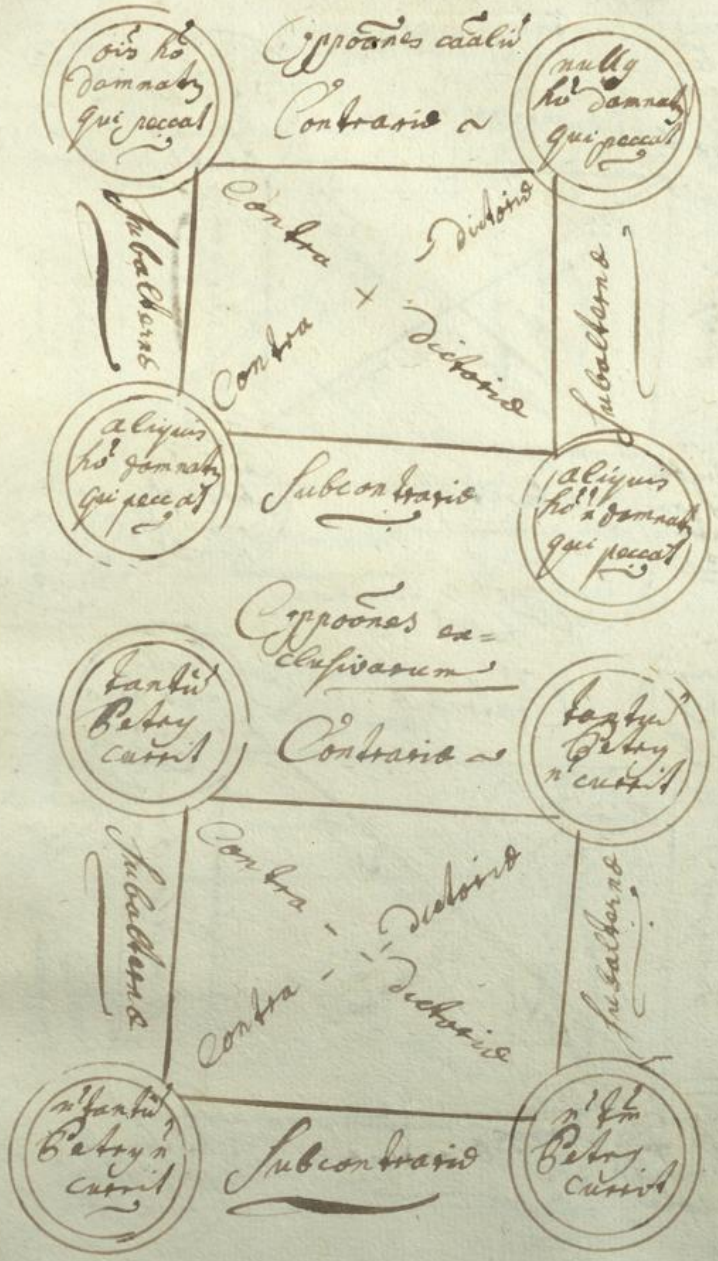
Oppoōnes caālū
Contrariæ
oīs hō damnatū qui peccat
nullus hō damnatū qui peccat
Subalternæ
Contra dictoriæ
Contra dictoriæ
Subalternæ
aliquis hō damnatū qui peccat
Subcontrariæ
aliquis hō n damnatū qui peccat
Oppoōnes exclusivarum
Contrariæ
tantū Petrus currit
tantū Petrus n currit
Subalternæ
Contra dictoriæ
Contra dictoriæ
Subalternæ
n tantū Petrus n currit
Subcontrariæ
n tm Petrus currit

Oppoones ut supra, quæ gstat tnis propriis.

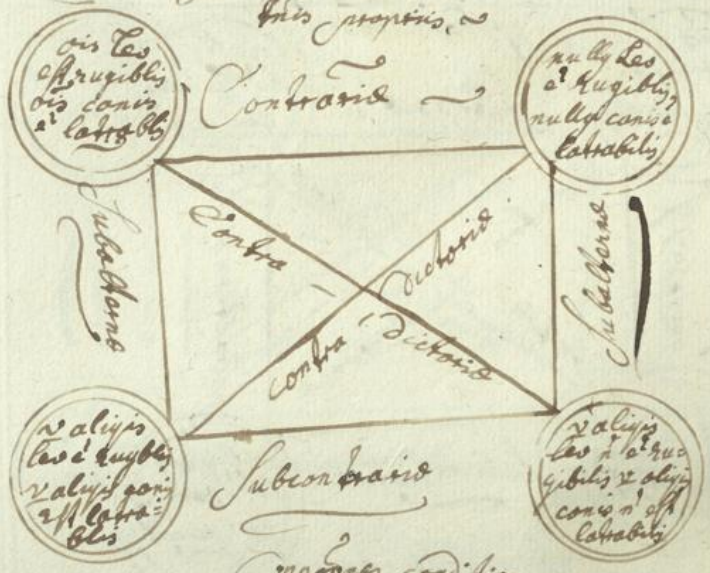

Oppoones conditionalium.

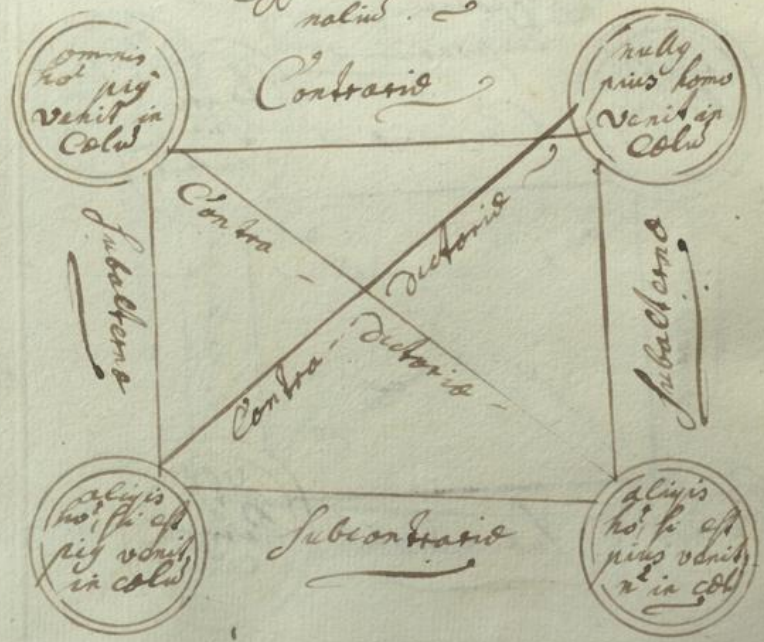

Iste tabla mox sequuntur oppoones Clativarum etc ut non fortassis oberres, hoc notandum volo.

Oppoñes exceptivarum

Contrariae

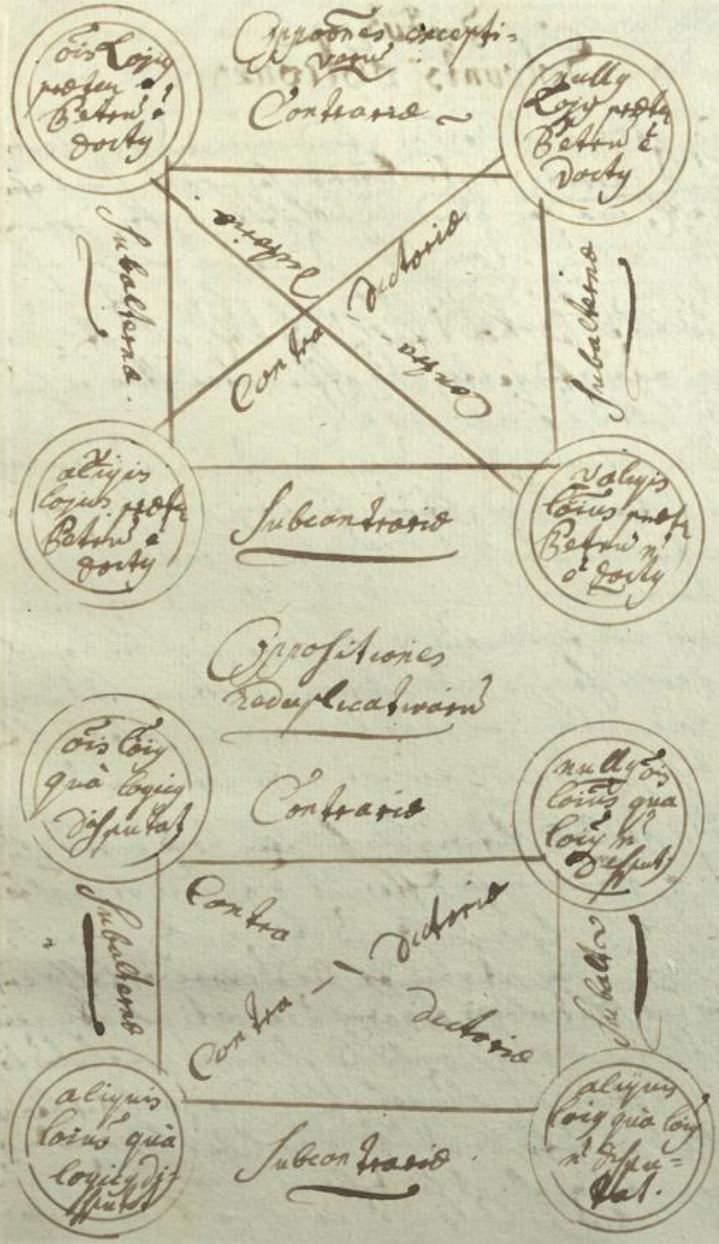

oīs Logicus praeter Petrum est docty

nullus Logicus praeter Petrum est docty

Subalternae

Contra dictoriae

Contra dictoriae

Subalternae

aliquis logicus praeter Petrum est docty

aliquis logicus praeter Petrum non est docty

Subcontrariae

Oppositiones reduplicativarum

Contrariae

oīs Logicus qua logicus disputat

nullus oīs logicus qua logicus non disputat

Subalternae

Contra dictoriae

Contra dictoriae

Subalternae

aliquis logicus qua logicus disputat

aliquis logicus qua logicus non disputat

Subcontrariae

Finis harum tabularum

Sextus
Solvunt obiectiones

Obiectum imo contra imam regulam contradictoriarum omnis homo currit aliquis homo non currit; sunt contradictoriae, sed possunt simul esse falsae: quod etc. Ima reg: contrad: non subsistit. m: subiectum ponamus existere tantum 10 homines, et omnes hos decem currere in hoc casu falsa erit ima positio, quod sic subiectum ima positio affirmat existere omnem hominem; sed hoc est falsum: quod etc. M: subiectum ima positio est in materia contingente: quod affirmat existere omne suum subiectum: sed subiectum est omnis homo: quod etc.

R: negando m: ad subiectivum n: minorem quo ad 2dum membrum et in huius positione n: iterum M: ad subiectivum istius denique dicto consequens quod affirmat existere omne suum subiectum repraesentationis: quod sunt omnes homines: n cons: hoc enim est impossibile: quod affirmat indeterminate existere unum vel plura ex suis subiectis repraesentationis c cons: sensus dictae positionis est iste: existit unus vel plures homines, et omnis qui existit, currit: in quo sensu positio est vera etiamsi homo unicus existat, modo ille currat.

45a Obiectum 2do. haec duae positiones omnis binarius hominum currit, aliquis non currit, sunt contrad: quia differunt in quantitate et qualitate sed hae possunt simul esse falsae: quod etc. m: subiectum ponamus existere 1000 homines, et unum ex his non currere, falsa erit ima positio, quod scilicet aliquis binarius non currat; ponatur enim tantum unus homo non currere: quod ambae hae positiones possunt simul esse falsae

R: dicendo M: sunt contrad: si cursum affirmem vel n de quolibet binario indivisibiliter accepto c: M: si de quolibet binario divisibiliter accepto n: M: et sic dicta m: n cons: 2da positio potest habere duplicem sensum imo est ex aliquo binario uterque

n̄ currit, et hoc ē binariū sumere divisibiler. rdq ē aliqis binarius n̄ currit rdū oē sui partē et hoc ē binariū sumere indivs: si in imo sensu accipiatur psitio n̄ erit qtradictoria, quia saltē ē æquivalenter distributa in sua individua; ideoq plus negat, quā requirat ad falsificandā imā psitionē. si in rdo accipiatur, tunc erit quidē qtradictoria imæ psitionis, sed negatur ultimus ille binarius, ex qo unus n̄ currit, n̄ currat rdū oē sui partē.

Obtur 3tio: hæ duæ psitiones qēs hoīes currūt aliqi n̄ et 46
st qtrad: sed hæ ponunt simul ēē falsæ: qd etc M: pbtur ex eo quia alia n̄ pst assignari, quā hæc aliqi hoīes n̄ currūt m: etiā pbtur. ponamus ivoo hoīes existere et unū ex illis n̄ currere, falsa erit utraq: qd etc.
R: rursus dist M: st qtrad: si utraq supponat pro collectionibus indivis: sumptis c: M: si utraq supponat pro singulis individuis collectionis v collectionū discin seu distributē accepti n M et sic dista m: n cons. hæ quoq psitiones in duplici sensu possunt accipi. imus ē existit una v plures collectiones hoīū: et oīs illa qe currit existit rdū oē sui partē indivis. itē v n̄ existit aliqa collectio hoīū v si qd existit n̄ currit rdū oē sui et rdus sensus ē iste: existūt una v plures collectiones hoīū et ex oī collectione hoīū, oīs hō n̄ currit. itē v n̄ existit ulla collectio, v si qd existit, n̄ currit rdū oē sui partē tunc ex aliqa collectione singuli hoīes n̄ currūt. si in i sensu sumantur psitiones poterunt ēē qtrad: si vō sumātur in rdo sensu, n̄ st qtrad: ob raoē in respoē ad priorē obtionē datā.

Dices imo: si hæc psitio n̄ oēs hoīes currunt ē qtradict: 47

huius, oēs hoies currunt; tunc etiā ista erit ꝯtradictoria aliqi hoies n̄ currunt; quia n̄ oēs hoies et aliqi sūt termini aequivalentes.

Resp: negdo ant: ad pbtionē dicto sūt tn̄i aequivalentes si sumāt in nō singulari con: si sumantur in plurali nō nego.

48 Dices 2do: ponamus, qd unus ex binario n̄ currat possum simpliciter negare, qd aliqis binarius n̄ currat: qd possum cū veritate dicere, qd hic binarius n̄ currat.

R: negdo cons: sicut em̄ ex eo, qd possim negare, qd oīs hō currat, n̄ licet inferre et negare: qd oīs hō n̄ currit, itaq; neq; in nostro casu id licebit.

49 Hae duae positiones: oīs hō, qi ē lojus ambulat, aliqis hō, qi ē lojus n̄ ambulat, sūt ꝯtradictoriae: sed hae pōunt simul ēe falsae: qd etc. m. pbtur, ponatur, qd nullus detur lojus falsa erit utraq; qd etc.

R dicto ill: sūt ꝯtradictoriae, si utraq; determinate affirmet existentiā sui subti, n: M: si altera tm̄ indeterminate affirmet existentiā sui subti c: M: et sic dicto m: n: cons: si altera tm̄ indeterminate affirmat existentiā sui subti. sensus ē iste v n̄ datur aliqis lojus, v si quis datur aliquis n̄ ambulat, qd ē verissimum, etiā si ponatur nullus dari lojus.

50 Pbtur 5to: hae positiones sūt ꝯtrad: oīs hō currit: Petrus n̄ currit: nullus equus ē nearius ad equitandum, aliqis equus ē nearius ad equitandum; sed hae pōunt simul ēe falsae: qd etc.

R n M: nā prioies duae n̄ habent idē subtum, cū tn̄us hō sit tn̄us universalis: tn̄us Petrus vō sit tn̄us singularis posterioies quaq; positiones n̄ sūt ꝯtradictoriae, quia λ̄ nullus equus universaliter distributive supponit. Sed aliquis supponit disiunctim ꝯfuse: diximus a statim ab initio praesentis quaestionis debere positiones ꝯtradict. habere eandē suppōē, aliasq; proprietates tn̄orum

qtra hoc peccant innumeræ positiones, quæ videntur esse qtrad:
et non sunt, ut 1mo omne animal fuit in arca Noe aliquid animal non fuit
in arca Noe; subtus enim in priore positione supponit pro gene-
ribus singulorum in posteriori pro singulis generum. 2do
homo peccavit in Adamum, aliquis non peccavit in Adamum; nam
subtus in priore non supponit univers: distributive sed tantum
accomodè. 3tio nullus sedens potest stare aliquis sedens potest
stare; nam tamen sedens semel sumitur in sensu composito
hoc est, nullus, qui sedet, potest stare simul giungendo sessionem cum
statione semel sumitur in sensu diviso, hoc est, aliquis, qui prius
sedet, potest deinde stare. 4to homo omnis est plus quam omnis homo, ali-
quis non est plus, quam omnis homo, subtus enim supponit semel collecti-
vè et semel disiunctivè.

Obiectum 6to. hæ positiones sunt qtrad: 1mo Antichristus distat 51
a me. Antichristus non distat a me. 2do Antichristus est pius
Antichrus non est pius. 3tio: tamen Petrus scribit non tamen Pe-
trus scribit sed hæ positiones possunt simul esse falsæ si anti-
christus non existat et Petrus non scribat.
R: n: m; quia licet Antichrus non existat et Petrus non scribat
tamen in rigore logico verum est hæ positiones Antichrus non
distat a me. 2do Antichrus non est pius. 3tio non tamen Petrus
scribit.

Dices 1mo: si data respectio non subsistit, tunc etiam verum erunt 52.
hæ positiones Antichrus est iuxta me, antichrus est impius
sed hæ positiones non sunt veræ ergo etc.
R n M: quia aliud est non distare ab aliquo aliud esse iuxta
aliquem non distare denotat negationem existentiæ in spatio
remoto: esse iuxta aliquem denotat præsentiam in spatio
proximo: non distare potest convenire rei etiam non existenti
esse iuxta aliquem convenit tamen rei existenti; sic etiam aliud
est esse pium et aliud esse impium, vel non pium si dico non esse pium
partula sumitur negantur: si dico esse impium vel non pium

portla n̄ sumitur infinitanter: mala a ē argumentaō
a sensu negante ad infinitatē in mā gtingente E. G. n̄
ē plus: qō ē impius, plus ēm infertur in ꝯsequente quā
positū fuerit in antecedente.

§ 8 n̄ 5 3 Hæc ꝓsitio n̄ tm̄ Petrus scribit ē vera iuxta nos. etiā
si Petrus n̄ scribat; qō etiā hæc erit vera: n̄ tm̄ DEUS
blasphemat, sed hoc n̄ ꝓsst admitti; quia etiā ē ꝓsitio
scandalosa: qō etc.

R: dist̄o ꝯsequens: qō etiā vera erit dicta ꝓsitio in eo
sensu, quē hbt apud ꝓsl̄os et doctos con: cons. erit vera
in eo sensu quē hbt apud inscios et rudes n: cons.
apud hos ēm n̄ tm̄ hæc ꝓsitio DEUS blasphemat hbt hūc
sensū: DEUS blasphemat et præter illū adhuc alius
v alii blasphemant. in qō sensu ē scandalosa et sumē
blasphema, apud ꝓsl̄os et doctos hbt hunc sensū v DEUS
n̄ blasphemat v etiā aliqis aliq blasphemat, in quo
sensu ē certissima; sed quia n̄ ita sonat apud imperitos
ideo abstinendū ē omnino ab eiusmodi ꝓsitionibus, ne
eorū aures offendantur.

§ 4 Obt̄ ꝯro hæ duæ ꝓsitiones aliqd aāl ē raōle, aliqd p̄ c
raōle st subcontr: in mā neaṙia et tn̄ pōnt simul ēē verē
qō ꝯtia de subqtrariis ē falsa:
R neqdo ant: qd sint in mā neaṙia; quia respectu aālis in
genere n̄ ē necesse, ut sit raōle licet sit necess: respectu
alicuius aālis in specie accepti scilēt respectu aālis raōlis.

§ 5 Obt̄ q subqtrariæ n̄ st oppositæ: qō mala ē nostra divisio
ant. ꝓbtis imo subqtrariæ pōnt simul ēē verē rdo n̄
hbnt idē obtū: qō n̄ st oppositæ.
R: dist̄o ant: n̄ st oppositæ quoad veritatē c. n̄ st oppositæ ad
qualitē nempe affirmaōē, et neqt: ant n: et hinc patet
resp̄io ad imā ꝓsitiōē ad rdā dist̄o n̄ hbnt idē obt̄ repræsentaōis

ac suppoōis n: n̄ hbnt idē obtū verificaōis concedo.

Obtū ultimo: ꝯtra regulā de subalternis; subalternæ n̄ 56
st oppositæ: qd̄ reg: ista n̄ subsstit. ant: sbtū imo subal- 45
ternæ n̄ st affirmaō v negaō et pount simul ēe verē.
rdō mutant suppoōē; nā suppoō subalternantis ē univer-
salis; subalternatæ vō ē particularis.
R. disto ant: n̄ st oppositæ quoād qalitatē aut veritē cant:
n̄ st oppositæ quoād quantitatē n: ant et cons. et hic patet
responsio ad imā sbtiōē ad 2dā disto mutant suppoōē
adequate n: inadequate transeat; quia suppoō partlis
determinata ꝯtinetꝫ in universali distributiva.

Actus 2dus. De æquipollentia.

§. imus.

Quid sit æquipollentia?

Æquipollentia ē duarū sbtiōū aliās sibi mutuo opposi- 57
torū æquivalentia, seu æquivalens sensus, et vis sfi- 46
candi propter adiunctā partlā n̄ E: g: hæ duæ sbtiōes
ꝯtrad: nullus equus ē canis, aliquis equus ē canis, mutuo
sibi æquipollebunt, si 2dæ sbtioni adiungatꝫ partla
n̄ E: g: n̄ aliquis equus ē canis sumi dupler infinitatꝫ
scilicet et negantꝫ. infinitantꝫ sumitꝫ, qdo imediatē
præcedit et afficit tnū aliquē, eūqꝫ facit infinitū
E: g: n̄ hō, negantꝫ vō sumitꝫ, qdo afficit v coplā
principalē v totā sbtiōē E: g: hō n̄ ē leo si sumatꝫ
hoc ultimo modo partlā n̄ dicitꝫ ēe imalignantꝫ
nāe; quia quid quid post se invenit, imutat, scilicet
qualitē si imediatē præponatꝫ clā: quantitatē vō

si præponatur toti positioni, hinc si huic positioni: omnis leo est magnanimus præponas particulam non dicendo: non omnis leo est magnanimus, positio illa. omnis leo est magnanimus ex universali affirmativa fiet particularis negativa et æquivalebit huic: aliquis leo non est magnanimus si vero ponas eam particulam immediate ante ctam dicendo: omnis leo non est magnanimus manebit positio universalis, sed ex aff. fiet negativa et æquivalebit huic, Leo nullus est magnanimus:

§ 22 vs
Regulæ æquipollentiæ.

47/58 Ut memoriæ consulerent summulistæ totum æquipollentiæ artificium, complexi sunt hoc versu:

Præ contradic: post contra, præ post sub alter. Sensus huius versus sequentibus regulis explicatur

48/59 1ma regula est: præ contradic hoc est, si particula non præponatur toti subto positionis positio æquivalebit suæ contradictoriæ E. g. huic positioni omnis homo est doctus præponas particulam non dicendo non omnis homo est doctus hæc posterior æquivalebit positio huic, aliquis homo non est doctus, quæ est contrad: huius omnis homo est doctus postposita subto unde originem trahit suam axioma illud: non est melius contradicere quam toti positioni negationem præfigere

60 2da reg: est post contra hoc est, si particula non postponatur subto positionis, æquivalebit positio suæ contrariæ, sit si universalis si vero fuerit particularis æquivalebit suæ subcontrariæ E. g. hæc positio omnis homo est doctus postposita subto particula non nempe omnis homo non est doctus æquivalebit huic nullus homo est doctus, quæ est contrarii prioris: ista vero aliquis homo est doctus postposita subto particula non erit

subcontraria huius, aliquis homo non est doctus.

Tertia est praepositus subalter, hoc est, si particula non praeponatur subiecto et simul postponatur, adeoque bis ponatur semel ante et semel post subiectum positio aequivalebit suae subalternati si fuerit particularis. E. g. si hanc positionem aliquis homo est doctus ita immutes, non aliquis homo non est doctus, aequivalebit huic: omnis homo est doctus quod est subalternatum huius aliquis homo est doctus; si vero positio fuerit universalis, aequivalebit suae subalternatae. E. g. si hanc positionem omnis homo est doctus ita immutes, non omnis homo non est doctus aequivalebit huic aliquis homo est doctus, quod est subalternata respectu huius omnis homo est doctus. 61

Ex his colligitur aequivalere sibi invicem eiusmodi signa seu nomina, si ponantur in nostro singulari sequenti ordine 62

Omnis, nullus non, non aliquis non,
Nullus, omnis non, non aliquis non
Aliquis, non nullus, non omnis non.
Aliquis non, non omnis, non nullus non.

unde idem sensus est harum trium positionum: omnis homo est doctus nullus homo non est doctus, non aliquis homo non est doctus et sic de reliquis.

Articulus 3tius De Conversione

§ 1mus

Quid et quotuplex sit conversio

Conversio est mutatio unius propositionis in aliam per tenorum transpositionem cum consequentia unius ad alteram transpositionem tunc adiciuntur transponi, tenui, quando praedicatum mutatur in subiectum 63

et subtum in pretum, qd ut legitime fiat dbt totum pretum mutari in subtum, et totum subtum in predicatum servata eadem suppoe, et aliis tnorum proprietatibus, rdo cum sequentia unius ad alteram ita nimirum, ut si prior psitio, qd in aliam qvertitur, et ideo qversa dicitur, sit vera necessaria, etiam sit vera altera, in qua prior qvertitur et qe qvertens dicitur. E. g. nullus Leo e ho. qo nullus ho e Leo, cuius rei rao cum datur in eo, quia in oi psitione si sit affirmativa requiritur ut pretum cum subto sit idem, et qz sequitur sicut pretum pst affirmari de subto, ita vicissim. in psitione a negativa requiritur, ut subtum et pretum inter se n sint idem, adeoque sicut pretum pst negari de subto, ita subtum de pretto.

64 Conversio fit tripliciter imo simpliciter seu per se, qdo scilicet retenta eadem quantitate et qualitate psitionis subtum mutatur in pretum et vicissim: E. g. nullus ho e Leo: qo nullus Leo e ho aliquis lojus e musicus. qo aliquis musicus e Lojus rdo per accidens qdo transponuntur subtum et pretum eadem servata qualitate se n eadem quantitate E. g. ois Leo e aal qo aliqd aal e Leo. item nullus ho e brutum. qo aliqd brutum n e ho. 3tio per qtra positione qdo retenta eadem quantitate et qualitate infinitantur tnis transpositi adiecta partla n E. g. ois Leo e aal. qo oe n aal e n Leo item aliquis ho n e Musicus, qo aliquis n Musicus e aliquis n ho. Sed postremus hic qversionis modus neque multum usitatus neque multum utilis e, quia nimis multiplicatur negationes

§ 22 vs.

Regulae Conversionis

65 Regulae qversionis comprehenduntur his versibus.
Simpliciter feci, qvertitur Eva per acci,
Asto per qtra sic fit qversio tota.

ubi notandum per singulas vocales trium horum vocabulorum.
feci Eva acci denotari singulas positiones, ita ut a sufficit
positionem universalem affirmativam E universalem negativam
I particularem affirmativam U particularem negativam iuxta illud
Asserit A, negat E sed universaliter ambo.
Asserit I, negat U, sed particulariter ambo.
Sensus a imo duorum versuum his tribus regulis continetur
ima est simpliciter feci, hoc est positio universalis negativa
et particularis affirmativa quertuntur simpliciter.
Ida est quertitur Eva per acci id est universalis affirmativa
et universalis negativa quertuntur per accidens.
Tria regula est Asto per qtra hoc est universalis affirm:
et particularis negativa, quertuntur per qtra positionem
exempla singularum reglarum videre licet non praecedente.

Sextius
Solvuntur obtiones

Obtus imo qtra imam regulam quersionis, hae positiones 66
nullus senex potest fieri puer, nullus lapis videt hominem
sunt universales negativae: hae vero aliquis homo bibit aquam
aliquid vinum est in dolio sunt particulares affirmativae
sed nulla ex his positionibus potest querti simpliciter: quo regula
imam est falsa m: obtus, non potest dicere: quo nullus puer
potest fieri senex, quo nullus homo videt lapidem: quo aliquid
dolium est in vino: quo aliqua aqua bibit hominem etc.
R: n ad obtionem dico non debere illas sic querti sicut
quertuntur in obtione, sed debent prius in subtum et prae=
tum resolvi, ac deinde imum querti hoc modo: quo nullus
potens fieri puer est senex quo nullum videns hominem
est lapis: quo aliquid bibens aquam est homo: quo aliquid
existens in dolio est vinum, et si hoc modo quertantur

st ꝓsitiones oēs verissimæ.

67 Obtū 2do: oīs hō ē aāl raōle aliquis Leo ē equus possunt sic qverti: qō oē raōle ē hō, qō aliquis equus n̄ ē Leo, sed hoc modo q̄st etiā universalis affirmativa et particularis negativa qverti simpler: qō iterū regula ima ē falsa.

R. dicto M possunt sic qverti qversiōe materialer tm̄ bona qā scilēt tm̄ p accidens valeat in una v altera mā̄a n: M: in aliis vō n̄ valeat c M: qversiōe etiā formaler bona, qā p se valeat in oī materia n M: et sic dictū m: n cons. si qversio in obtiōe indicata valeret universaler dberet etiā valere, si dico: oīs Lojus ē hō: qō oīs hō ē loius. itē aliquis hō n̄ ē Loius: qō aliquis Lojus n̄ ē hō ratio a quare dicta qversio n̄ sit formaler bona, ē, quia procedit a sensu n̄ distributo ad distributū.

68 Obtū 3tio qtra 2dā regulā: hæ ꝓsitiones nullus Juvenis fuit senex ē univers: negtiva: ista a oīs Pater generat filiū ē univers. affirmativa sed hæ n̄ possunt qverti p accidens: qō et m: ꝓbtū n̄ possū dicere, qō aliquis senex n̄ fuit Juvenis: qō aliquis filius generat Patrē R: n m: dbeo ēm totū subtū mutare in totū prætū et sic dicere: qō aliquis, qi fuit senex n̄ ē Juvenis qō aliquis generans filiū ē Pater.

69 Dices: hæc ꝓsitio: oē nigrū ē coloratū n̄ ꝓst qverti p accidens: qō regula adhuc ē falsa. ant: ꝓbtū n̄ ēm possū dicere: qō aliqd coloratū ē nigrū, quia aliās ex necess: posset sequi qtinges et ex vero falsū qō n̄ possū dicere: qō aliqd coloratū ē nigrū

Resp: n: ant: in eiusdem ꝓsitione n: qd si utraq̄s ꝓsitio ritē

explicitus, posterior sit contingens; debet enim sic exponi prior positio: si existit aliquid nigrum, tunc illud nigrum est coloratum. posterior vero ita debet exponi: quod aliquid est coloratum est nigrum, si existit aliquid nigrum

Disputatio 3tia

De Sylogismo

Ordine quidem ultima dignitate vero prima est hoc disputatio quia agit de discursu, utpote nobilissima mentis operatione et modo sciendi perfectissimo. Discursus a species praecipua est sylogismus, quem vel omnino invenit vel certe ita restauravit Aristoteles, ut quod ante hoc de illo habuimus non nisi rude quid et indigestum videri possit. et vero non est quidquam in tota logica, quod hominem sciendi cupidum ad se magis trahere possit, quam stupendum artificium sylogisticum. igitur ut et nos animum ad cognoscendum sylogismum applicemus praesentem disputationem in duas quaestiones dividemus; prima explicabit quid et quotuplex sit tum discursus in genere tum in specie et quae sint illius partes. secunda declarabit quaenam sit principia sylogismi et regulae.

Q: 1ma. Quid et quotuplex sit discursus, et quae illius partes.

Aristotelis 1mus quid et quotuplex sit discursus.

S. 1mus.

Quid sit discursus in genere

Discursus est illa mentis operatio per quam ab una veritate rationem cognita, progredimur ad aliam cognoscendam propter